

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Kateřiny Černé a soudců Mgr. Mileny Filingerové a JUDr. Radima Novotného ve věci

žalobce: **Chytrý nájem s.r.o.**, IČO: 29158958
sídlem č. p. 479, 330 17 Chotůvkov
zastoupen advokátkou JUDr. Hanou Kapitánovou
sídlem Sady 5. května 296/36, 301 00 Plzeň

proti
žalovaným:

- 1) [redacted] narozený [redacted]
bytem [redacted]
- 2) [redacted] narozený [redacted]
bytem [redacted]

oba zastoupeni advokátem JUDr. Petrem Bauerem
sídlem Purkyňova 593/10, 301 00 Plzeň

o zaplacení směnečného peníze ve výši 614 975 Kč s postizními právy, o **odvolání žalobce** proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 8. 1. 2024, č. j. 44 Cm 51/2018-381,

takto:

- I. Rozsudek soud prvního stupně se potvrzuje.

Shodu s prvopisem potvrzuje Iveta Beranová.

- II. Žalobce je povinen zaplatit žalovanému č. 1 k rukám jeho právního zástupce náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 22 832,10 Kč, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- III. Žalobce je povinen zaplatit žalované č. 2 k rukám jejího právního zástupce náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 22 832,10 Kč, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Soud prvního stupně shora označeným rozsudkem v bodě I. výroku zrušil směnečný platební rozkaz ze dne 18. 5. 2018, č. j. 44 Cm 51/2018-16 a v bodě II. a III. výroku uložil žalobci povinnost zaplatit každému ze žalovaných náhradu nákladů řízení ve výši 251 482,49 Kč.
2. Uvedl, že směnečným platebním rozkazem vyhověl soud žalobě o zaplacení částky 614 975 Kč s postiženími právy, proti němuž podali žalovaní včasné námítky. V nich uvedli, že půjčka nebyla poskytnuta. Smlouva uzavřená s Ekonomickými stavbami s.r.o. (dále jen „společnost ES“) je neplatná z důvodu uvedení v omyl. Ze stejného důvodu je neplatná i smlouva o půjčce podle § 583 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „o. z.“. Všechny smlouvy jsou smlouvami závislými (§ 1727 o. z.). Dále namítli rozpor se spotřebitelskými smlouvami dle § 1810 a § 1814 písm. f) o. z., neboť nebyli seznámeni, zda a za jakých podmínek jim budou úvěr či půjčka poskytnuty. Sjednaná smluvní pokuta je zneužitím práva, neboť žalobce musel vědět, že závazky ze smlouvy o dílo nebudou schopni plnit. Smlouvy jsou v rozporu s § 8 a § 1813 o. z. vzhledem k nepřiměřeným ujednáním a zjevnému zneužití práva. K omylu uvedli, že dle příkazní smlouvy se společnost ES zavázala poskytovat žalovaným finanční poradenství a žalovaní byli ujišťováni, že nebude-li jim poskytnut úvěr, má pro ně žalobce a společnost ES řešení v měsíčních splátkách po 10 000 Kč, což odpovídá reklamě na internetu, kde je u výše splátky v programu „Nulová hotovost“ a „Mladá rodina“ uvedena výše částky 7 531 Kč. Jen proto, že žalovaní byli ujišťováni, že budou moci financovat výstavbu rodinného domu v některém z programů za 10 000 Kč nebo méně, rozhodli se pro podpis smlouvy se žalobcem. Až po uzavření smluv jim bylo sděleno, že při financování domu v programech nabízených žalobcem a ES budou hradit 18 470 Kč měsíčně. Výší splátky byli uvedeni v omyl.
3. Rozsudek zdejšího soudu ze dne 21. 8. 2019, č. j. 44 Cm 51/2018-109, kterým byl ponechán v platnosti směnečný platební rozkaz, byl potvrzen rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2021, č. j. 12 Cmo 61/2020-190. Rozsudek odvolacího soudu byl zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2022, č. j. 29 Cdo 1569/2021-233 a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Nejvyšší soud odkázal na závěry prezentované Ústavním soudem v nálezu ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. I. ÚS 2337/21. Následně Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 23. 2. 2023, č. j. 12 Cmo 61/2020-247 zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení s pokynem, aby se vypořádal s otázkou, zda smlouva o „půjčce“ byla sjednána jako úplatná či bezúplatná a zda na ni dopadá zákon o spotřebitelském úvěru, tedy zda ujednání o „smluvní pokutě“ je opravdově sankcí pro případ nesplnění povinností ze strany žalovaných nebo „skrytým úrokem“.
4. Žalobce zdůraznil, že možnost aplikace nálezu Ústavního soudu se odvíjí od obsahu námitek. V těch žalovaní neuvedli, že informovali o nedostatku finančních prostředků k vrácení půjčky, ani že jejich možnost splatit půjčku byla ovlivněna postupem společnosti ES, což bylo těžištěm námitkové obrany ve sporu posuzovaném Ústavním soudem.
5. Po poučení soudu žalovaní doplnili, že společnost ES sdělila, že [REDAKCE] [REDAKCE] vyřídí financování, včetně žádosti o poskytnutí úvěru. Před podpisem smlouvy o půjčce bylo žalovaným řečeno, že poskytnutí hypotečního úvěru je otázkou času. K dotazu na hotovost sdělili, že mají

pouze pozemek, nikoliv hotovost. Rovněž jim bylo sděleno, že před zahájením stavby je třeba podepsat smlouvu o půjčce a směnku, která bude financována z hypotečního úvěru. I když žalovaní nedostali informaci, zda a jaký úvěr jim bude poskytnut, paní [REDAKCE] si je dne 31. 5. 2015 pozvala s tím, že je potřeba podepsat smlouvu o půjčce na 170 000 Kč a že to nemají platit, neboť to bude financováno z hypotéky. Až poté přišla informace, že, aniž by o to požádali, byli převedeni do programu Chytrý nájem, a že splátka bude činit 18 000 Kč měsíčně. Žalovaní přitom informovali před podpisem smluv společnost ES, že částka 10 000 Kč je maximální, kterou jsou schopni platit. Podle ujednání ve smlouvě o smlouvě budoucí ze dne 16. 12. 2014 se společnost ES zavázala obstarat pro žalované mimo jiné zpracování modelu financování a přidělení a servis manažerky financí a úvěrového analytika za odměnu ve výši 60 000 Kč. S ohledem na to, že žalovaní doložili, že příjem žalovaného č. 1 je 20 000 Kč měsíčně a žalovaná č. 2 je na rodičovské dovolené, měla [REDAKCE] vědět, zda žalovaným bude poskytnut úvěr, a před uzavřením smlouvy zjistit údaje v bankovních registrech. Pokud by jim bylo sděleno, že v případě neposkytnutí úvěru bude splátka činit 17 748 Kč, smlouvu o půjčce by neuzavřeli. Skutkový základ předmětné věci je tak v základních rysech stejný jako v případě řešeném nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2022 sp. zn. I. ÚS 2337/21.

6. Na základě provedeného dokazování (spornou směnkou, smlouvou o půjčce ze dne 31. 3. 2015, výpisem z účtu žalobce, předžalobní upomínkou, podacím archem, smlouvou o budoucí smlouvě o dílo č. [REDAKCE], smlouvou o dílo na projektovou dokumentaci č. [REDAKCE], smlouvou příkazní č. [REDAKCE], smlouvou o dílo č. [REDAKCE], emaily [REDAKCE] [REDAKCE] ze dnů 19. 12. 2014, 25. 3. 2015 včetně návrhu smlouvy o půjčce a etického kodexu, 5. 2. 2016 a 12. 4. 2016, žádostí o poskytnutí půjčky ze dne 31. 3. 2015, emaily [REDAKCE] [REDAKCE] ze dnů 20. 4. 2015 a 21. 4. 2015, emaily [REDAKCE] [REDAKCE] ze dnů 24. 7. 2015 a 18. 1. 2016, dopisem ze dne 30. 6. 2016, podacím lístkem, dopisem ze dne 26. 7. 2016, dopisem ze dne 29. 3. 2017 a podacím archem, dopisem ze dne 18. 5. 2017 a podací stvrzenkou, informací o pozemcích, internetovou prezentací ES, potvrzením zaměstnavatele, sdělením [REDAKCE] a.s., výpisem z živnostenského rejstříku, výslechem svědků [REDAKCE] [REDAKCE], [REDAKCE] [REDAKCE] a výslechem účastníků) soud uzavřel, že předložená směnka je směnkou platnou ve smyslu čl. I § 75 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový (dále jen z. s. š.). Žalovaní vystavili blankosměnku zajišťující pohledávku žalobce ze smlouvy o půjčce ze dne 31. 3. 2015, v níž udělili žalobci vyplňovací právo spočívající v oprávnění žalobce doplnit do blankosměnky chybějící údaje v rozsahu uvedeném ve smlouvě. Blankosměnka byla doplněna v souladu s dohodou, čímž došlo dle čl. I § 77 odst. 1 a čl. I § 10 z. s. š. k přeměně směnky neúplné v úplnou.
7. Ke kauzálním námitkám žalovaných soud uvedl, že smlouva o půjčce je smlouvou spotřebitelskou, uzavřenou mezi žalobcem jako podnikatelem na straně jedné a žalovanými jako spotřebiteli na straně druhé ve smyslu § 1810 o. z. Proto je žalovaným třeba přiznat ochranu bez ohledu na dřívější působení žalovaného č. 1 v bankovní instituci. Soud se zabýval tím, zda smlouva o půjčce byla sjednána jako úplatná či bezúplatná, a zda na ni dopadá zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, v platném znění (dále jen z. s. ú.), či zda se uplatní výjimka dle jeho § 2. Soud se tedy zaměřil na okolnosti předsmělných jednání účastníků. K výhradě žalobce, že závěry nálezu Ústavního soudu na danou věc nedopadají, je třeba upozornit, že tvrzení o tom, že žalovaní nejsou schopni platit měsíčně více, než činí inzerovaná splátka v programu Nulová hotovost a Mladá rodina, byla již obsahem námitek. Pro závěr, zda smlouva o půjčce podléhá z. s. ú., byly podstatné okolnosti přítomné v okamžiku uzavření smlouvy o půjčce či před jejím uzavřením. Proto není rozhodné, kdy se strany dozvěděly o tom, že žalovaným nebude hypotéka poskytnuta, ani další postup účastníků v návaznosti na toto zjištění.
8. Bylo prokázáno, že smlouva o půjčce byla žalovanými uzavřena v souvislosti se smlouvou o budoucí smlouvě a smlouvou o dílo, uzavřenými se společností ES, a to v rámci programu Nulová hotovost, ohledně něhož bylo společností ES inzerováno, že pro realizaci výstavby rodinného domu není třeba disponovat žádnými naspořenými finančními prostředky (žádnou

vlastní akontací). Proto si žalovaní společnost ES ke stavbě domu vybrali. V návaznosti na obsah smlouvy o budoucí smlouvě mohli žalovaní očekávat pomoc ve věci financování, zejména poskytnutí potřebných informací o případných rizicích a možnostech. V souvislosti se smlouvami žalovaní informovali, že nemají hotovost, a byli ujišťováni o možnosti financování stavby prostřednictvím hypotečního úvěru, z něhož měla být uhrazena též půjčka ve výši 170 000 Kč. Smlouva o půjčce byla sjednána dne 31. 3. 2015, splatnost byla sjednána nejpozději dne 1. 6. 2015. Se žalovanými ve věci smlouvy o půjčce jednala [REDAKCE], zaměstnankyně ES, a její jednání je s ohledem na úzké propojení společnosti ES a žalobce třeba hodnotit jako jednání osoby zastupující ve vztahu ke klientům jak společnost ES, tak žalobce. Pokud jmenovaná sdělovala žalovaným podmínky poskytnuté půjčky (email ze dne 25. 3. 2015), jednalo se o informace poskytnuté žalobcem. Z uvedeného emailu je patrné, že žalovaným byly variantně nabídnuty jako možnost financování částky 170 000 Kč i produkty jiných subjektů, kdy u všech je počítáno s měsíčními splátkami na dobu 1 roku až 10 let, příp. s předčasným splacením prostřednictvím refinancování z hypotečního úvěru. Je zřejmé, že společnosti ES, potažmo žalobci, muselo být známo, že žalovaní nedisponují hotovostí, z níž by byli schopni půjčku ve lhůtě splatnosti uhradit (opak nebyl zjištěn). Bylo zjištěno, že měsíční příjem žalovaného č. 1 činil zhruba 20 000 Kč a žalovaná č. 2 byla na rodičovské dovolené. I v úvodním emailu paní [REDAKCE] ze dne 19. 12. 2014 bylo konstatováno, že programem žalovaných je Nulová hotovost, kdy žalovaní nepotřebují žádnou vlastní akontaci. I z toho lze dovodit, že bylo vycházeno z toho, že žalovaní finančními prostředky nad rámec požadované výše měsíční splátky nedisponují. Nedalo se tedy předpokládat, že by ve lhůtě splatnosti mohl být realizován prodej pozemků ve vlastnictví žalovaných, k tomu ani jednání stran nesměřovala. Naopak žalovaní byli ujišťováni, že půjčka bude uhrazena z hypotečního úvěru. Žalovaní neměli důvod předpokládat, že jim hypoteční úvěr poskytnut nebude. Opakovaně jim také bylo sděleno, že splátky nemají řešit, že bude celá půjčka financována z hypotečního úvěru, byť by byl poskytnut později. I v této věci, shodně jako ve věci posuzované v nálezů Ústavního soudu, musel žalobce předpokládat, že ve lhůtě splatnosti nebudou žalovaní schopni půjčku splatit a že dojde k aktivaci ujednání o smluvní pokutě. Lze tedy dospět k závěru, že v případě smlouvy o půjčce se jednalo o smlouvu podléhající úpravě z. s. ú., kdy sjednaný úrok, formálně označený jako smluvní pokuta, plnil ve skutečnosti funkci úplaty. Výluka uvedená v § 2 z. s. ú. a s ní spojená možnost zajištění závazku směnkou na uvedenou smlouvu nedopadá. Naopak se uplatní zákaz použití uvedeného zajištění, upravený v § 18 z. s. ú. Pokud přes takový zákaz k vystavení směnky došlo, je na místě na uvedené jednání hledět jako na neplatné pro rozpor se zákonem.

9. Soud shrnuje, že žalobce musel od samého počátku předpokládat, že žalovaní jistinu včas neuhradí a na ujednání o smluvní pokutě je třeba hledět jako na skrytý úrok, tedy úplatu, kterou za poskytnutí půjčky věřitel nad rámec jistiny od dlužníků obdrží. Na tom nic nemění ani nově zjištěná skutečnost, že žalovaný č. 1 působil v období let 2008 až 2010 jako [REDAKCE]
10. Soud neprovedl důkazy navržené žalovanými, kterými měly být prokázány systematickosti jednání žalobce a dvojdomost vystupování žalobce a společnosti ES, kdy odlišná právní subjektivita má pouze eliminovat námitky vůči společnosti ES, když důkazy nebyly označeny dostatečně určitě. Pro nadbytečnost neprovedl ani důkazy předložené žalobcem k prokázání dostupnosti hypotéky pro žalované, když případná zjištění nemohla být pro rozhodnutí podstatná.
11. S ohledem na shora uvedené nebylo možné žalobci přiznat práva ze směnky, a proto soud směnečný platební rozkaz v plném rozsahu zrušil. S ohledem na úspěch žalovaných v řízení byla každému z nich podle § 142 odst. 1 o. s. ř. přiznána náhrada nákladů řízení.
12. Žalobce napadl rozsudek včasným odvoláním a navrhl jeho změnu tak, že se směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti. Uvedl, že soud prvního stupně hodnotil důkazy selektivně, přehlédl rozhodné skutečnosti a s ohledem na předběžný názor jím prezentovaný na jednání dne 22. 5. 2023 jde o rozhodnutí překvapivé. Obsahem řádně podaných námitek nebylo tvrzení, že smlouva o

půjčce byla spotřebitelským úvěrem z důvodu, že smluvní pokuta je skrytým úrokem, a že nemají dostatek finančních prostředků k vrácení půjčky v dohodnutém termínu splatnosti. Námitkové řízení je vymezeno okruhem včas podaných námitek a k novým nelze přihlížet. Žalovaní dne 17. 12. 2014 uzavřeli se společností ES smlouvu o budoucí smlouvě o dílo a zavázali se zaplatit zálohu 170 000 Kč. Dne 25. 3. 2017 jim [REDAKCE] [REDAKCE] předložila čtyři možnosti financování zálohy a zaslala jim návrh smlouvy o půjčce. Ačkoliv byla žalovaným doporučena jiná varianta, zvolili variantu bezúročné půjčky od žalobce. Dne 31. 3. 2015 žádali žalovaní žalobce o půjčku (v době po splatnosti zálohy) a uzavírají smlouvu o půjčce, jejíž text je stručný a neobsahuje zavádějící ujednání, žalovaní v ní prohlásili schopnost půjčku ve sjednané době vrátit. Na platnost smlouvy nemůže mít vliv, že ji za žalobce i společnost ES uzavírala shodná osoba. Zajištění povinnosti vrátit půjčku spolu se smluvní pokutou je souladné se zákonem a odpovídající obezřetnému chování v právních vztazích. Informace o zesplatněných úvěrech žalovaných, které brání vyřízení úvěru na výstavbu, je obsahem emailů ze dnů 20. a 21. 4. 2015. Není tedy pravdou, že by žalobce o negativních záznamech v bankovních registrech věděl již před uzavřením smlouvy o půjčce. Žalovaní závazky po splatnosti zamlčeli, přičemž si museli být vědomi, že refinancovat půjčku z úvěru nebude možné. I přes nemožnost získání úvěru na financování stavby žalovaní nadále spolupracovali se společností ES ve věci budoucí výstavby domu. Dne 1. 6. 2015 nastala splatnost půjčky. Dne 30. 7. 2015 žalovaní uzavírají se společností ES smlouvu o dílo. Dne 4. 4., resp. 16. 4. 2016 jednájí žalovaní se společností ES o tom, že namísto výstavby rodinného domu, který je pro ně nedostupný, zvažují variantu nájemního bydlení. Splátka nájmu na jejich investiční závěr byla vyčíslena na 17 748 Kč. Z uvedeného vyplývá, že žalovaným byla nabízena na financování zálohy bankovní půjčka. Kdyby neměli negativní záznam v bankovním registru, úvěr by dostali a půjčku refinancovali. Žalobce ani společnost ES nejednali s žalovanými nepoctivě, ani ze svého jednání neprofitovali. Žalovaní na vrácení poskytnuté půjčky nic nezaplatili, nemravné je jejich jednání. Nic ze shora uvedeného soud prvního stupně nehodnotil. Internetová prezentace, z níž soud prvního stupně vyšel, nepochází z rozhodné doby; důkaz jí není použitelný. Pokud žalovaní dali přednost krátkodobé půjčce, museli vědět, že ji musí vrátit, lhostejno z jakých zdrojů (naspořených peněz, jiného úvěru, peněz rodiny, prodeje pozemku). Žalovaní o to neprojeví ani snahu. V rozhodné době bylo možné realizovat výstavbu domu prostřednictvím hypotečního úvěru, reálná byla i výše měsíční splátky do 10 000 Kč, jak vyplývá z úrokových sazeb v té době. Problémem byl záznam v bankovním registru, který vyřízení úvěru znemožnil. Odpovědnost v tomto směru však nelze přenášet na žalobce nebo společnost ES. Uvedené muselo být žalovanému č. 1 jako [REDAKCE] známo; jde o notorietu. Podmínky získání úvěru a jeho výše je věcí banky a klienta, do tohoto vztahu nemohl žalobce, ani společnost ES jakkoliv zasáhnout. Proto společnost ES nikdy zajištění hypotečního úvěru nenabízela. V tomto směru žádný závazek neexistoval. Žalovaní měli možnost o úhradě půjčky jednat od 20. 4. 2015, což se nestalo. Závěr soudu prvního stupně, že žalobce byl minimálně srozuměn s tím, že žalovaní půjčku v dohodnutém termínu nevrátí, je v rozporu s provedeným dokazováním, ze kterého vyplynulo, že v době uzavření smlouvy o půjčce žalobce disponoval informacemi, které svědčily o tom, že žalovaní půjčku uhradí z hypotečního úvěru, na který byli schopni dosáhnout. Jisté je, že žalobce nemohl předpokládat, že žalovaní nevrátí půjčku řádně a včas. Soud prvního stupně při hodnocení důkazů upřednostnil výslech účastníka před dokladovaným skutkovým a právním stavem věci, aniž by zvážil zjevnou snahu žalovaného č. 1 účelově svůj výslech přiblížit kauze projednávané Ústavním soudem.

13. Žalovaní ve vyjádření k odvolání navrhli napadený rozsudek potvrdit. Uvedli, že soud prvního stupně vycházel z pokynu odvolacího a dovolacího soudu. Žalovaní společnosti ES sdělili, že nemají finanční prostředky ani na zaplacení první splátky. Paní [REDAKCE] byli ujištěni, že závazky z půjčky budou financovány hypotečním úvěrem, jehož zajištění vyřizovala jménem společnosti ES jmenovaná. Nikdo nezjistoval, zda mají žalovaní záznamy v registru (žalovaní o jejich existenci nevěděli). Paní [REDAKCE] měla s uzavřením smlouvy o půjčce vyčkat až do doby, než bude jisté, zda bude hypoteční úvěr, který byl od počátku předpokládaným zdrojem

financování, poskytnut. Teprve 12. 4. 2016 dostávají žalovaní informaci od paní [REDAKCE] že jediným řešením financování je program Chytrý nájem se splátkou 17 748 Kč měsíčně. S ohledem na příjmy přitom muselo být zřejmé, že žalovaní nejsou schopni takový závazek hradit. Soud prvního stupně správně uzavřel, že žalobce počítal s velmi pravděpodobnou variantou, že jistina nebude včas uhrazena. Za žalobce i společnost ES jednala tatáž osoba. Smluvní pokuta byla úrokem a na smlouvu se vztahuje zákon o spotřebitelském úvěru. Veškeré okolnosti jsou totožné s věcí řešenou v dovolacím soudem odkazovaném nálezu Ústavního soudu. Již v námitkách žalovaní uvedli dostatek skutečností, z nichž lze dovodit nezbytnost aplikace zákona o spotřebitelském úvěru, např. že žalobce zamlčel podstatné informace, což následně znamenalo prodlení a vygenerování smluvní pokuty 91,26 % ročně. Úmyslné generování pokut je synonymem pro úrok. Žalovaní by nikdy neuzavřeli smlouvu o půjčce, pokud by měli informaci, že nedostanou hypoteční úvěr a že společnost ES neposkytne financování ve výši 10 000 Kč měsíčně, ale program Chytrý nájem, nefinancovatelný z příjmů žalovaných. Nadto, paní [REDAKCE] zhruba rok tajila, že žalovaní nedostanou produkt na financování domu ve výši, kterou jsou schopni splácet. Žalovaní podepsali smlouvu s důvodnou jistotou, že jim bude poskytnut hypoteční úvěr.

14. Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212 a násl. o. s. ř.) a shledal odvolání žalobce nedůvodným.
15. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně na základě jím provedeného dokazování.
16. Žalobce uplatnil právo z platné směnky vlastní, z níž žalobci podle čl. I § 78 odst. 1 ve spojení s čl. I § 28 odst. 1 z. s. š. vznikl vůči žalovaným jako výstavcům směnky přímý nárok na zaplacení směnečné peníze spolu se směnečným úrokem a směnečnou odměnou (čl. I § 48 z. s. š.). Platnou je každá vlastní směнка splňující náležitosti vyžadované čl. I § 75 z. s. š., tedy i směнка předložená žalobcem. To, že práva ze směnky případně nemohou být žalobci přiznána (ať již z důvodu jejího nesprávného vyplnění nebo proto, že zákon zajištění určitého závazku směnkou zakazuje) nečiní směnku neplatnou. Názor soudu prvního stupně, že vystavení směnky je jednáním neplatným pro rozpor se zákonem není správný (v jiné části odůvodnění soud prvního stupně nicméně správně posoudil žalobcem předloženou směnku jako platnou).
17. Odvolací soud nesdílí názor žalobce, že jde o rozhodnutí překvapivé (s ohledem na předběžně vyjádřený názor soudem prvního stupně na jednání konaném dne 22. 5. 2023). Z protokolu z jednání nevyplývá, že by soud prvního stupně předběžný názor vyslovil. Pokud poučil žalované podle § 118a odst. 1, 3 o. s. ř. o povinnosti doplnit tvrzení k obsahu předšmluvních jednání, učinil tak v souvislosti s pokynem odvolacího soudu daným ve zrušujícím rozhodnutí. Poučení o možném rozhodnutí v neprospěch žalovaných je standardním poučením následcích nesplnění povinnosti, které soudům umožňuje přijmout závěr o neunesení břemene tvrzení či důkazního. Z toho však nelze dovodit, že by v průběhu řízení měl soud prvního stupně v úmyslu rozhodnout jinak, než nakonec rozhodl. Naopak, žalobci po předmětném nálezu Ústavního soudu muselo být zřejmé, co bude předmětem dokazování ve skutkově obdobných věcech a jak budou soudy, pro které jsou závěry v nálezu prezentované závazné, rozhodovat.
18. Směnečné řízení je ovládáno zásadou koncentrační, formulovanou v § 175 odst. 1 o. s. ř., o níž byli žalovaní poučeni ve směnečném platebním rozkaze, který jim byl doručen do vlastních rukou. Uvedená zásada znamená, že předmětem projednání mohou být jen včasné a odůvodněné námitky, za něž jsou považovány ty, které jednoznačně a nezaměnitelně vymezují skutek, o které se obrana opírá (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 577/2010). Předmětem námitkového řízení tedy nemohou být tvrzení o skutkových okolnostech uplatněných žalovanými po uplynutí zákonné lhůty k podání námitek; to se však týká jen tvrzení nových, ve lhůtě neuplatněných. Doplnění včas uplatněných tvrzení o skutkových okolnostech možné je.
19. Odvolací soud souhlasí se žalobcem potud, že obsahem včasných námitek žalovaných výslovně

nebylo, že by smlouva o půjčce byla spotřebitelským úvěrem z důvodu, že smluvní pokuta je skrytým úrokem a že nemají dostatek finančních prostředků k vrácení půjčky v dohodnutém termínu splatnosti. Odvolací soud si však dovolí poukázat na těžiště nálezu Ústavního soudu. Ústavní soud v předmětném nálezu vyslovil výhrady k postupu nalézacích soudů, které při posuzování úplatnosti či bezúplatnosti smlouvy o půjčce nedostatečně přihlíděly k výslovné deklaraci dlužníků o absenci naspořených finančních prostředků a nezbytnosti splatit půjčku z hypotečního úvěru a nezabývaly se průběhem předsmuvních jednání. Závěry vyplývající z nálezu Ústavního soudu nelze chápat úzce tak, že jakákoliv jiná námitka než námitka, z níž vyšel Ústavní soud, nemůže (po provedeném dokazování) vyústit v závěr, že smlouva o půjčce je smlouvou úplatnou, tudíž smlouvou o spotřebitelském úvěru. Odvolací soud je toho názoru, že důsledky nálezu Ústavního soudu mají širší dopad v tom smyslu, že budou-li prokázány jakékoliv jiné skutečnosti (včas tvrzené) svědčící o tom, žalobce mohl důvodně předpokládat, že osoba v pozici dlužníka nebude schopna půjčené finanční prostředky ve sjednané krátké lhůtě vrátit, tj. mohl kalkulovat s aktivací ujednání o „smluvní pokutě“, bude namísto i závěr, že „smluvní pokuta“ představuje fakticky „skrytý úrok“, tj. že smlouva o půjčce je smlouvou úplatnou, tedy smlouvou o spotřebitelském úvěru.

20. V posuzované věci se žalovaní od počátku bránili tím, že smlouva o půjčce je neplatnou smlouvou spotřebitelskou, uzavřenou v souvislosti se smlouvami se společností ES, které žalovaní uzavřeli výhradě s ohledem na prezentaci programů „Nulová hotovost“ a „Mladá rodina“ a ujištění o maximální výši měsíční splátky do 10 000 Kč. Dále založili obranu na tom, že smluvní pokuta není fakticky zajištěním pohledávky a že žalobci i společnosti ES muselo být zjevné, že nejsou schopni platit měsíčně více, než bylo zveřejňováno na internetu. Žalovaní po poučení ze strany soudu prvního stupně doplnili, že před podpisem smlouvy o půjčce výslovně sdělili, že nemají hotovost a že stále nemají zásadní informace o hypotéce, načež byli paní [REDAKCE] ujištěni, že to nemají platit, že to bude financováno z hypotéky. Společnost ES byla před uzavřením smlouvy o budoucí smlouvě i smlouvy o půjčce informována, že maximální splátka, kterou jsou žalovaní schopni platit, je 10 000 Kč.
21. Z provedeného dokazování vyplývá, že žalobce jako věřitel uzavřel se žalovanými jako dlužníky smlouvu o půjčce č. [REDAKCE], kterou se zavázal poskytnout dlužníkům půjčku ve výši 170 000 Kč, účelově vázanou na financování zálohy dle smlouvy o budoucí smlouvě o dílo č. [REDAKCE], smlouvu o dílo na projektovou dokumentaci č. [REDAKCE] a smlouvu příkazní č. [REDAKCE] ze dne 17. 12. 2014, uzavřené mezi společností ES jako budoucím zhotovitelem a žalovaným jako budoucími objednateli. Žalobce se s žalovanými dohodl, že částka 170 000 Kč bude poskytnuta přímo společnosti ES do třiceti dnů ode dne podpisu smlouvy o půjčce. Žalovaní se zavázali splatit žalobci půjčku nejpozději dne 1. 6. 2015. Pro případ prodlení s vrácením půjčky se účastníci dohodli na povinnosti žalovaných zaplatit žalobci smluvní pokutu ve výši 0,25 % denně z jistiny dlužné půjčky až do zaplacení. K zajištění pohledávky ze smlouvy o půjčce vystavili žalovaní blankosměnku s doložkou nikoliv na řad žalobce a dohodli se na podmínkách doplnění úmyslně vynechaných údajů (údajů o splatnosti a výši směnečného peníze). Protože se žalovaní dostali do prodlení se splacením půjčky, žalobce využil uděleného vyplňovacího oprávnění, doplnil do blankosměnky chybějící údaje a domáhal se jejího zaplacení. Za společnost ES vedla se žalovanými jednání paní [REDAKCE], která s nimi jednala i o možnosti financování zálohy prostřednictvím půjčky poskytnuté žalobcem.
22. Protože smlouva o půjčce byla uzavřena mezi žalobcem jako podnikatelem na straně jedné a žalovanými jako spotřebiteli na straně druhé, jedná se o smlouvu spotřebitelskou (§ 1810 o. z.). Sporným zůstalo, zda jde o smlouvu bezúplatnou či úplatnou, tj. zda jde o smlouvu, na níž dopadá úprava zákona o spotřebitelském úvěru (ve znění ke dni uzavření smlouvy o půjčce, tj. ke dni 31. 3. 2015) či nikoliv.
23. Ohledně předsmuvních jednání bylo prokázáno, že po uzavření smluv se společností ES kontaktovala žalovaná [REDAKCE] [REDAKCE] z emailové adresy [REDAKCE]

██████████ V emailu ze dne 19. 12. 2014 se představila jako ██████████ jejímž úkolem je sestavit co nejlepší variantu financování s tím, že spolupráce bude pokračovat po celou dobu trvání hypotečního úvěru, kdy budou společně jednat s bankou o výhodnějším nastavení či případných změnách úvěru. Uvedla, že programem žalovaných je program „Nulová hotovost“, v němž zafinancují celou cenu domu bez potřeby vlastní akontace. Poukázala, že společnost ES vyřizuje velké množství úvěrů a má v bankách značný vliv, který jí umožní přinést pro žalované mimořádné podmínky úvěru. Emailem ze dne 25. 3. 2015 nabídla jmenovaná žalovaným čtyři varianty financování zálohy ve výši 170 000 Kč, z toho první tři byly bankovní půjčky s uvedením doby splatnosti, úrokové sazby a výší měsíční splátky. Čtvrtou variantou byla půjčka od společnosti Chytrý nájem s.r.o., jejíž ekonomickou výhodou je poskytnutí půjčky s bezplatným dvouměsíčním obdobím, kdy závazky plynoucí z půjčky se začnou hradit po uplynutí tohoto období. V připojeném modelovém příkladu jsou uvedeny tři varianty, z toho první počítá se splacením půjčky v termínu splatnosti; poplatky, úroky a smluvní pokuta jsou nulové. Druhá varianta předpokládá vrácení půjčky 30 dnů po splatnosti a dokončení stavby se společností ES, smluvní pokuta činí 2 550 Kč (smluvní pokuta 0,05 % denně z jistiny půjčky). Třetí varianta předpokládá vrácení půjčky 30 dnů po splatnosti a nedokončení stavby se společností ES; smluvní pokuta činí 12 750 Kč (smluvní pokuta 0,25 % denně z jistiny půjčky). Žalovaní požádali písemně o poskytnutí půjčky dne 31. 3. 2015, tj. více jak dva měsíce po splatnosti zálohy na úhradu nákladů přípravných projektových prací (splatná do třiceti dnů ode dne uzavření smlouvy o budoucí smlouvě).

24. K předsmluvním ujednáním žalovaný vypověděl, že dopředu avizovali, že chtějí splácet maximálně 11 000 Kč měsíčně, majetkovou situaci popsali. Než došlo k podpisu smlouvy o půjčce, byli ujišťováni, že všechno bude v pořádku. Předpokládal, že hypoteční úvěr nebude problém. Byl ujišťován paní ██████████ že částka 170 000 Kč je formalita, že to bude součástí hypotečního úvěru. Na dotaz, proč je třeba to řešit před podpisem smlouvy o dílo a získáním úvěru, sdělila, že je to standardní postup společnosti ES. Smlouvu o půjčce podepsali v domnění, že jim bude hypoteční úvěr poskytnutý. Žalovaná vypověděla, že k půjčce jim bylo řečeno, že se nemají bát, že měsíční splátka se nebude lišit a vše je tak, jak si ujednali s tím, že půjčka bude zahrnuta do hypotečního úvěru. Při opakovaném výsledku žalovaný vypověděl, že se o částce 170 000 Kč bavili již v době podpisu smlouvy o budoucí smlouvě a bylo jim řečeno, že bude uhrazena z hypotečního úvěru. Kdyby věděl, že jim poskytnut nebude, nic by nepodepisovali. Před podpisem smlouvy o půjčce jim bylo vysvětleno, že je to jejich způsob financování a že to bude započteno do hypotéky. Počítali, že hypotéka bude vyřešena obratem, ve lhůtě splatnosti. Řešili i to, kdyby se hypotéka nestihla. Bylo jim vysvětleno, že se o to nemají starat, že i kdyby nebyly záznamy v registru v pořádku, že je možné počkat a poté jim bude hypoteční úvěr poskytnut. Paní ██████████ věděla, že částku 170 000 Kč nemají.
25. Žalovaný poprvé vypovídal ohledně jednání se společností ES, resp. žalobcem, za něhož jednala táž osoba (██████████) při jednání dne 21. 9. 2019, tedy v době, kdy o budoucích názorech Ústavního soudu nemohl mít žádné povědomí. Podruhé vypovídal při jednání dne 21. 8. 2024. Při porovnání obou výpovědí je zřejmé, že žalovaný vypovídal o podstatných okolnostech, které předcházely uzavření smlouvy o půjčce, v podstatě shodně (společnost ES nabízela stavbu domu v programu „Nulová hotovost“ bez jakékoliv hotovosti, oni hotovost neměli, což paní ██████████ věděla, možnost financování zálohy ve výši 170 000 Kč mu nabídla společnost ES, konkrétně paní ██████████, se kterou jednal, půjčka měla být uhrazena z hypotéky, se kterou neměl být problém). Výpověď žalované pak není s výpovědí žalovaného v základních bodech v rozporu (úhrada půjčky z hypotečního úvěru a maximální výše splátky). Obsah předsmluvních jednání, resp. obsah sdělení, která si v rámci nich zúčastnění poskytli, a o němž vypovíдали žalovaní, explicitně neprokazují žádné jiné důkazy (email ze dne 25. 3. 2015 obsahuje pouze nabídku variant financování zálohy ve výši 170 000 Kč). Proto lze mít za to, že podmínky stanovené v § 131 odst. 1 o. s. ř., za nichž mohou soudy přistoupit k provedení důkazu výsledkem účastníka, byly splněny.

26. Shora uvedené důkazy a z nich učiněná zjištění umožňují závěr, že žalovaní nejednali se společností ES jen ve věci výstavby rodinného domu, ale i ve věci financování zálohy ve výši 170 000 Kč; oboje s nimi řešila paní [REDAKCE]. Ta v rámci nabídky jednotlivých možností financování žalovaným u půjčky poskytnuté žalobcem nabídla projednání textu smlouvy s tím, že jako přílohou k emailu připojila vzor smlouvy o půjčce a etický kodex produktu překlenovací půjčka (u ostatních nabízených variant tato nabídka nepadla). Kdyby jmenovaná neměla se žalobcem nic společného, jak vypověděla, stěží by mohla se žalovanými o textu smlouvy jednat a mít k dispozici návrh smlouvy a žalovaným jej poslat. To, že smlouvu o půjčce uzavřel a finanční prostředky na úhradu zálohy formálně poskytl žalobce (byť fakticky žalovaní jednali výlučně s osobou jednající jménem společnosti ES), má poměrně logické vysvětlení, na kterém založil své rozhodnutí i Ústavní soud. A tím je, že se tak stalo pouze z formálních důvodů, za které lze považovat eliminaci určitého druhu kauzálních námitek, které by žalovaní mohli proti zaplacení směnky vznést, a to námitek ze svého vztahu ke společnosti ES. Proto bylo namíste vést dokazování k obsahu jednání předcházejícímu uzavření smlouvy o půjčce, byť toto jednání se žalovanými vedla osoba jednající za společnost ES, která stojí mimo kauzální vztah směnku provádějící. Jednání paní [REDAKCE] s ohledem na uvedené lze považovat jak za jednání společnosti ES, tak za jednání žalobce.
27. Podstatný pro posouzení věci není časový sled událostí nastalých po uzavření smlouvy o půjčce, ale dle názoru odvolacího soudu naopak ten, který uzavření předcházel. Smlouvou o budoucí smlouvě o dílo se žalovaní zavázali k úhradě zálohy ve výši 170 000 Kč do 17. 1. 2015 (třiceti dnů ode dne uzavření smlouvy). O způsobu úhrady této zálohy začala paní [REDAKCE] se žalovanými jednat až po její splatnosti za situace, kdy věděla, že žalovaní mají vůči společnosti ES závazek po splatnosti, hotovostí v takové výši nedisponují a jsou schopni splácet měsíčně maximálně 11 000 Kč měsíčně. Poskytl-li formálně žalobce za této situace žalovaným půjčku se splatností pouhé dva měsíce, ač si byl vědom všech shora zmíněných skutečností, byla pravděpodobnost, že žalovaní nebudou schopni v tak krátké době finanční prostředky vrátit, rovna jistotě. I přesto, že důvodem neposkytnutí hypotečního úvěru byl negativní záznam v bankovních registrech, nemohl žalobce očekávat, že i v případě „čistého“ záznamu bude hypoteční úvěr vyřízen v krátké době dvou měsíců, aby z něho mohla být půjčka žalovanými vrácena do sjednaného data splatnosti. O uhrazení půjčky z hypotečního úvěru žalobce přitom žalované ujistoval, a to přesto, že v době uzavření smlouvy o půjčce velmi pravděpodobně informaci o tom, zda bude hypoteční úvěr poskytnut či nikoliv neměl. Tu se dle emailové komunikace s pracovníkem Hypoteční banky paní [REDAKCE] dozvěděla až v dubnu 2015, tj. jen necelý měsíc po uzavření smlouvy o půjčce. Za situace, kdy žalovaní byli v prodlení s úhradou zálohy již v době uzavření smlouvy o půjčce, neexistoval logický důvod, proč nevyčkat sdělení banky, a smlouvu o půjčce se žalovanými uzavřít případně až v návaznosti na něm (bylo-li by kladné). Rozdíl zhruba tří týdnů nemohl hrát žádnou podstatnou roli, zejména přihlédne-li se k tomu, že i nesplnění povinnosti zaplatit zálohu ve sjednané lhůtě bylo ve smlouvě o budoucí smlouvě zajištěno smluvní pokutou, byť v podstatně nižší výši (170 Kč denně) a bez zajištění směnkou.
28. Vše shora uvedené umožňuje přijmout závěr, že ujednání o „smluvní pokutě“ nepředstavuje ve skutečnosti sankci pro případ nesplnění povinnosti žalovaných vrátit žalobci částku 170 000 Kč do data splatnosti, ale jde o „skrytý úrok“, a to proto, že žalobci muselo být již v okamžiku uzavření smlouvy o půjčce zřejmé, že žalovaní nejsou schopni svému závazku ve sjednané době dvou měsíců dostát, a že se mu tak nad rámec jistiny dostane ještě další finanční částky, jejíž výše bude odvislá od doby, kterou nechá uplynout mezi prvním dnem prodlení a dnem, kdy do žalovaným vystavené blankosměnky doplní chybějící údaje. K vyplnění žalobce přistoupil až poté, co byli žalovaní v prodlení 1 047 dnů (viz předžalobní upozornění), přestože informaci o tom, že hypoteční úvěr nebude poskytnut a půjčka nebude uhrazena jeho prostřednictvím, jak žalované ujistoval, získal již v dubnu 2015. Nic mu tedy nebránilo do blankosměnky doplnit chybějící údaje již tehdy a nevyčkávat další tři roky (do 13. 4. 2018, kdy blankosměnku doplnil). Smlouva o půjčce je

s ohledem na vše shora uvedené smlouvou upravenou zákonem o spotřebitelském úvěru, když nejde o smlouvu poskytnutou bez úroku a jakékoli úplaty, na kterou se zákon nevztahuje (§ 2 písm. c) z. s. ú.). Jestliže § 18 odst. 1 z. s. ú. stanovil, že ke splacení nebo zajištění splacení spotřebitelského úvěru nelze použít směnku nebo šek, nelze žalobcem uplatněná práva ze směnky, byť jde o směnku platnou, jak bylo shora vysvětleno, přiznat. Dalšími námitkami žalovaných bylo tudíž bezpředmětné se zabývat.

29. Je pravdou, že žalobce, ani společnost ES nemohli do vztahu banky a žalovaných zasáhnout, a proto společnost ES nikdy zajištění hypotečního úvěru nenabízela. Formálně se společnost ES skutečně k zajištění hypotečního úvěru nezavázala, což vyplývá z toho, že si musela být velmi dobře vědoma, že by takovému závazku nikdy nemohla dostát. S ohledem na obsah emailu ze dne 19. 12. 2014, v němž paní [REDAKCE] sděluje, že „v tomto programu zafinancujeme celou cenu domu, tak abyste nepotřebovali žádnou vlastní akontaci“ a že „v ES vyřizujeme velké množství úvěrů každý rok“, nelze očekávání žalovaných, že půjčka bude uhrazena z úvěru, který vyřídí společnost ES, považovat za zcela nereálná, a to i přesto, že se žalovaný po určitou dobu pohyboval v [REDAKCE] sektoru.
30. K další argumentaci žalobce odvolací soud uvádí, že internetová prezentace, z níž soud prvního stupně také vyšel, nebyla pro posouzení skutkového stavu věci zásadním důkazem (i kdyby pocházela z jiného než posuzovaného období). Prezentace programu „Nulová varianta“, v jehož rámci „zafinancujeme celou cenu domu, ta abyste nepotřebovali žádnou vlastní akontaci“, zazněla i v emailu paní [REDAKCE] z prosince 2014, přičemž obsah emailu, kterým důkaz proveden byl, pro učinění skutkových zjištění ohledně obsahu nabídky společnosti ES žalovaným a přijetí závěrů postačoval.
31. Na přijatém závěru nemůže nic změnit ani to, že to jsou žalovaní, kteří se chovali nemravně, kdy půjčku nesplatili, ani se o to nepokusili. Zrušením směnečného platebního rozkazu jsou žalovaní sice zbaveni povinnosti platit svůj závazek, avšak jde o závazek ze směnky jako zajišťovacího prostředku, nikoliv závazek ze smlouvy o půjčce. Je výhradně na žalobci, zda se vrácení jistiny z titulu smlouvy o půjčce bude domáhat či nikoliv. Směnka není jedinou možností, jak se případných nároků domoci. Ostatně, rozhodnutí soudu prvního stupně, ani soudu odvolacího není založena na neplatnosti smlouvy o půjčce, ale výhradně na tom, že smlouva o půjčce je smlouvou o spotřebitelském úvěru, závazky z níž nelze směnkou zajistit.
32. Odvolací soud neshledal s ohledem na obsah předsmluvních jednání a hodnocení smlouvy o půjčce jako smlouvy úplatné neshledal důvod pro doplnění dokazování listinami, jimiž by měla být prokázána dostupnost hypotečního úvěru pro žalovaného a možná výše splátek.
33. S ohledem na shora uvedené byl odvoláním napadený rozsudek podle § 219 o. s. ř. jako věcně správný potvrzen.
34. O nákladech odvolacího řízení rozhodl odvolací soud podle § 224 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 142 odst. 1 o. s. ř. a přiznal je v odvolacím řízení úspěšným žalovaným. Náklady odvolacího řízení pro každého ze žalovaných představují odměnu za dva úkony právní služby v celkové výši 17 248 Kč (2 úkony x 8 624 Kč/úkon - sepis vyjádření k odvolání proti meritornímu rozhodnutí a účast na jednání před odvolacím soudem dne 28. 8. 2024) podle § 7 bod 6 ve spojení s § 12 odst. 4 advokátního tarifu, náhradu hotových výdajů za dva úkony právní služby v celkové výši 600 Kč (2 úkony x 300 Kč/úkon) podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, náhradu za promeškaný čas strávený cestou k jednání a zpět ve výši 300 Kč (6 půlhodin jedna zpáteční cesta x 100 Kč/půlhodina, tj. 600 Kč pro oba žalované) podle § 14 odst. 1 písm. a), odst. 3 advokátního tarifu a náhradu cestovních výdajů za cestu [REDAKCE] a zpět (196 km) ve výši 721,50 Kč, tj. 1 443 Kč pro oba žalované, vykonanou automobilem s průměrnou spotřebou 6,23 l/100 km a cenou benzínu Natural 95 - 38,20 Kč. Náhrada cestovních výdajů byla vypočtena podle vyhlášek č. 119/1992 Sb. a č. 398/2023 Sb., a to včetně ceny pohonných hmot. Náklady řízení tvoří nakonec i 21% daň z přidané hodnoty z odměny, náhrady hotových výdajů, za promeškaný čas a cestovních

výdajů, jejímž plátcem je právní zástupce žalobce, ve výši 3 962,60 Kč. Náklady řízení každého ze žalovaných tak představují částku 22 832,10 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu prvního stupně, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Proti bodům II. a III. výroku tohoto rozsudku není dovolání přípustné (§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.), nebude-li dovoláním napaden současně i bod I. výroku tohoto rozsudku.

Praha, 28. srpna 2024

Mgr. Kateřina Černá v. r.
předsedkyně senátu

